

Előfizetési és kiadási-
hely: Bank Ferenccs-utca 2. (Fő-
postahivatal szemben.) Tele-
fon 18-33. A „Szeged” megjele-
nése havi 10 kivételével minden
nap. Egyes szám ára 1500 ko-
rona. Előfizetési árak: Egy
évesre helyben 30000, Buda-
pesten és vidéken 36000 kor.

SZEGED

Hirdetési árak: Félhasábon 1
mm. 400, egy hasábon 800,
másfél hasábon 1200. Szöveg-
közti 25 százalékkal drágább.
Aprohirdetés 10 szög 6000
kor. Szövegközti közlemé-
nyek soronként 6000 korona.
Családi értesítés 45000 kor.

V. évfolyam.

Szeged, 1924 május 11, VASÁRNAP.

108-ik szám.

Könyvismertetés.

Biz ez furcsa cím vezércikknek. Még furcsább az, hogy a cikk csakugyan könyvismertetés lesz. A legfurcsább pedig az, hogy az ismer-
tetendő könyv százhuszonnyolc esztendővel
előtt jelent meg.

A Somogyi-könyvtár a Kant halálának szá-
zadik évfordulója alkalmából vasárnapi kiál-
lítást rendezett a modern filozófia fundamen-
tum-vetőjének első kiadási műveiből. A kiál-
lítás szó talán túlzott is. Mindössze husz-
huszonöt öreg könyv van kirakva egy tárló
füve alá, csöndes hódolatul Kant szellemének.
Talán Szegeden is akad néhány ember, akinek
szeme kegyelettel fut végig e könyvészeti ritka-
ságokon, amelyek közt ott látható a *Kritik der
reinen Vernunft* is, korai kiadásban. Ez az a
könyv, amelyről rég meg van állapítva az
emberi gondolat történetében, hogy megjele-
nésének dátuma a legfontosabb dátum a Krisz-
tus idejétől máig való filozófia történetében.

De nem ez a könyv az, amelyet itt ismer-
tetni szándékozunk. 1914-ben a tiszta emberi
ész úgy kíváncsult az emberi társadalomból,
mintha soha se akarna többé visszatérni, ennél-
fogva a *Kritik der reinen Vernunft* ma nem
aktuális könyv és félős, hogy sokáig nem lesz
az. Ellenben van egy füzetkéje a königsbergi
filozófusnak, amely ma talán aktuálisabb, mint
akkor volt, amikor megjelent, százhuszonnyolc
esztendővel előttről. Akkor nem esett róla sok
szó, bár voltak, akik mulatságos könyvnek
tartották: hiszen az örök békéről szólt, az állig
felfegyverzett világban, amelynek már kelőben
volt uralkodó planétája, ama Bonaparte nevű
törekvő katoná. Valóban csak bogaras ember
beszélhetett akkor örök békéről — és ki be-
szél róla ma? Eég jőnévű és elég tekintélyes
férfiak, akikről bizonyos tehetséget se lehet
megtagadni, noha aktív politikusok, akik a
metafizika iránt eddig nem sok érdeket mutat-
tak. Május elsején Macdonald intézett szöveget
az örök békéről a világ népeire, néhány nap-
pal előttről a francia Painlevé jelentette ki,
hogy többé se képtelennek, se kivihetetlennek
nem szabad tekinteni ezt az eszmét s még alig
mult huszonnégy órája, hogy Lodge, a nagy-
teknintélyű amerikai szenátor nyilvánosságra hozta
a „világbiróság” szervezésének tervét, amely
majdnem kópiaja a kanti ideának. Érdekes, hogy
száz esztendő vérfolyású, népek pusztulása,
soha nem ért világrengések láncolata kellett
hozzá, hogy a gyakorlati politikusok eljussanak
oda, ahová a königsbergi tudós szobája négy
fala közt eljutott a logika törvényeivel. Még
érdekesebb, hogy ha Anglia miniszterelnöke
beszél a világbékéről, szavának a rádió kor-
szakában alig támad nagyobb visszhangja,
mint a szerény filozófusának volt akkor, amikor
a francia király lenyakazásának híre két hét
alatt jutott Párisból Königsbergába. A világnak
még mindig nagyon rossz az akusztikája akkor,
ha nem világháborúról, hanem világbékéről
beszélnek. Ha egy oláh generális, akinek soha
a nevét se hallotta senki, részegen elrikkantja
magát, hogy háború lesz, arról egy hétig vezér-
cikkkezik az egész európai sajtó. Ha az angol
miniszterelnök azt jövendőli, hogy a nemzetek
végre is észre fognak térni és nem csinálnak
többé vágóhidat a világból, afölött mindjárt
napirendre térnek azzal, hogy Macdonald is
számárságokat beszél. Volt magyar újság,
amelynek még az is kiértett a referátumából,
hogy az ilyen gyáva szocialistát legjobb volna
internálni, aki az emberiségnek olyan nagy és
szent tradíciója ellen izgat, mint a háború.

Kant nem akart izgatni semmi ellen, ő nem
volt se tábornok, se miniszter, se hadsereg-
szállító, se szocialista agitátor, csak gondolkodó
volt és nem ismert más parancsot, mint a kö-
telesség *kategorikus imperativus*-át. Ebben tel-
jesen német volt, a kötelességet mindennél

erősebb érvényűnek érezte és erkölcsi köteles-
ségnek teit eleget, mikor az örök békéről lec-
kéi adott az emberiségnek, két tételeire építve
azt föl. Az egyik az, hogy a békegondolat meg-
valósításának legnagyobb akadálya: az embe-
reknek benne való hitetlensége. „A pesszimiz-
mus maga hozza létre a bajt, amelyet meg-
jövendőli.” Pedig senki se tudja matematikai
pontossággal bebizonyítani, amint hogy nem is
lehet bebizonyítani, hogy a békegondolat utó-
pisztikus és kivihetetlen. Mig pedig ez meg
nem történik, addig, akármilyen messze és
akármilyen halványan is, megvan a megvaló-
sulás lehetősége s aki ezt cinikus kételyek
hangoztatásával gyöngíti, az erkölcstelen ember
és az emberiség ellensége. Eddig van a hit
szerepe a kérdésben, aztán jön a kötelesség-é.
„A természet mechanizmusát minden teheisé-

günk szerint úgy irányítani, ahogy az a béke-
gondolat megvalósulását legjobban és leghama-
rább elősegítheti: ez kötelesség. Nem az a kér-
dés, hogy az örök béke lehetséges-e, vagy nem
lehetséges. Ugy kell cselekednünk, mintha
lehetséges volna. Még ha az egész teoretikus
fejtegetés csupa csalódás volna is, amint nem
az, akkor se lehet csalódás ez a maxima: tégy
meg mindent ezért a nagy célért, mert ez kö-
telesség!”

Ez száz évig filozófia volt, most a világ
leghatalmasabb államainak vezetői próbálgatják
gyakorlati programmá tenni. Ha még most se
sikerül, amikor az egész emberiség kardélekből
rakott Alsirath-hidon botorkál bizonytalan sorsa
felé, abból az a szomorú tanulság, hogy az
emberiséget a leghatározottabb fejlettségű tech-
nikai kultúra se tudja értelmesebbé tenni.

A vámtarifajavaslatot a kormánypárt elfogadta.

Budapest, május 10. A kormánypárt szombat
délután pártértekezletet tartott, amelyen folya-
tatosan tárgyalták a vámtarifáról szóló tör-
vényjavaslatot.

Az értekezleten a kormány részéről Walkó
Lajos és nagyatádi Szabó miniszterek vettek
részt.

Görgei István, a javaslat előadója, ismertet-
te folytatva a vámtarifa egyes tételeit, részletesen
megindokolva különösen a textilipari, bőr-
vas- és fémipari vámtételeket. Véleménye sze-
rint a vámtarifa életbeléptetésekor a textilár-
ban olcsóbbodás fog beállni. A bőr- és cipő-
ipari áruknál az előadó rámutatott arra, hogy
kötelességünk különösen a világhírű magyar
csipész- és csizmadiaipart megfelelő védelem-
ben részesíteni.

Ennél a kérdésnél nagyatádi Szabó István
miniszter nyilatkozatot tett, amelyben bejelen-
tette, hogy a kormány a forgalmi adó kérdé-
sének revíziójával foglalkozik és a minden ol-
dalról észlelhető elégedetlenségre való tekin-
tetel egy olyan megoldási tervvel foglalkozik,
amely szerint a forgalmiadó teljesen elejtessék
és ezeket a bevételeket más forrásból pótolják.

Az előző előterjesztések után Erdélyi Al-
dár szólt fel. Igen kíváncsúnak tartaná, ha
a vámtarifa életbeléptetésekor a kiviteli illeték-
ről szóló törvénycikket *hatályon kívül helyezte-
nék*. Megfontolandónak tartja, hogy a tengeri-
vám nem volna-e felemelendő. A gyapjára
ugyancsak mérsékelt vámot tart szükségesnek.
A petróleumfinomítóipar létjogosultságát el-
ismeri, azonban nem hajlandó olyan magas
vámvédelmet biztosítani ennek az iparnak, hogy
azzal az egészséges konkurencia teljesen lehe-
tetlenné váljék.

Rubinek István felszólalásában azt hangoz-
tatta, hogy csakis az intenzív mezőgazdaság
mentheti meg az országot. A vámtarifa egyes
tételei, különösen a kőolaj-, rézgálic-, fegyver-
gyerityavámokat túl magasnak tartja.

Marschal Ferenc arra helyezi a fősúlyt, hogy
agrár terményeink részére az export lehetőleg
minden eszközzel biztosítottassék.

Következő felszólaló Bíró Pál. A javaslatot
általános közgazdasági és pénzügyi tekintetből
bírálja. Nem lehet a vámtarifát egyik vagy má-
sik foglalkozási ág nézőpontjából tárgyalni, ha-
nem szükséges, hogy az egyes termelők és

társadalmi rétegek különleges érdekei találko-
zanak. Sürgeti a külállamokkal való szerződés-
sek megkötését, de ennek első feltételül az
autonom vámtarifa életbeléptetését tartja. A rész-
letek tekintetében reflektál a rézgálic, petróleum
és textilvámokra vonatkozólag elhangzott kiló-
gásokra, megvilágítva ezen termelők jelentő-
ségét és fontosságát.

Bíró Pál felszólalásával a vita be is zárult.
A párt a javaslatot úgy általánosságban, mint
részleteiben elfogadta.

Ezután Walkó Lajos kereskedelemügyi mi-
niszter reflektált a felszólalásokra. Különösen a
vámtarifa életbeléptetésére vonatkozólag és a
tálalmi rendszer kérdéséről illetőleg adott felvilá-
gosításokat. Ez utóbbi kérdéssel már a mi-
nisztertanács is foglalkozott. A kormány igye-
kezik fog módot találni arra, hogy a vonat-
kozó rendszabályok több vonatkozásban eny-
híttessenek. A kiviteli illetékek megszüntetése
is komoly megfontolás tárgyát képezi és azt
hiszi, hogy ez a legrövidebb időn belül várható.

Végül Plattky György szólt fel, aki öröm-
mel konstataulta, hogy dacára a kérdés igen
nehéz voltának és a minden oldalról megnyil-
vánuló különböző érdek-ellentéteknek, a párt
megtalálta az egységes álláspontot, ami abban
nyert kifejezést, hogy a vámtarifa elfogadása
úgy általánosságban, mint részleteiben egyhan-
gulag megtörtént.

Az értekezlet fél kilenc órakor ért véget.

A pénzügyminiszter konferenciája
a bankvezérrel.

Szombat délután Kordányi báró pénzügy-
miniszternél újabb konferencia kezdődött, ame-
lyen a budapesti nagy bankok vezetői vettek
részt. A tanácskozás során a pénzügyminiszter
főleg a bécsi pénzpiacról és a tőzsdei helyzet-
ről informálta a bankvezéreket és letárgyalta
velük a 100 millió koronás előleg ügyét és is-
mertetette velük az eddigi londoni tárgyalások
eredményét.

Az értekezlet után Kordányi pénzügyminiszter
a következőket mondotta: Tény az, hogy Teleszky
tegnap Bécsbe utazott, ahol egyelőre a saját
ügyeit fogja elintézni, azután Londonba megy
és tárgyal a 100 millió előleg ügyében. Egy-
előre még nem tudható, hogy Teleszkyvel együtt
kik mennek Londonba.

Kereskedők mozgalma az új vámtarifa ellen.

Budapest, május 10. Az az országos moz-
galom, amelyet főként a kereskedelmi és fo-
gyasztóérdekeltségek indítottak meg az autonóm
vámtarifa ellen, változatlanul tovább tart. Az új
vámtarifa elviselhetetlen terheket ró a keres-
kedő és fogyasztóközönségre és az országos
ültakozás vasárnap fog megnyilatkozni a Lloyd-

épületben Sándor Pál elnöklésével. Szász József
OMKE titkár fogja ismertetni a vámtarifa ren-
delkezéseit és azután az egyes szakmák kép-
viselői konkrét adatokkal mutatják ki, hogy az
új vámtarifa tételei teljesen figyelmen kívül
hagyják a kereskedők és a fogyasztók érde-
keit.